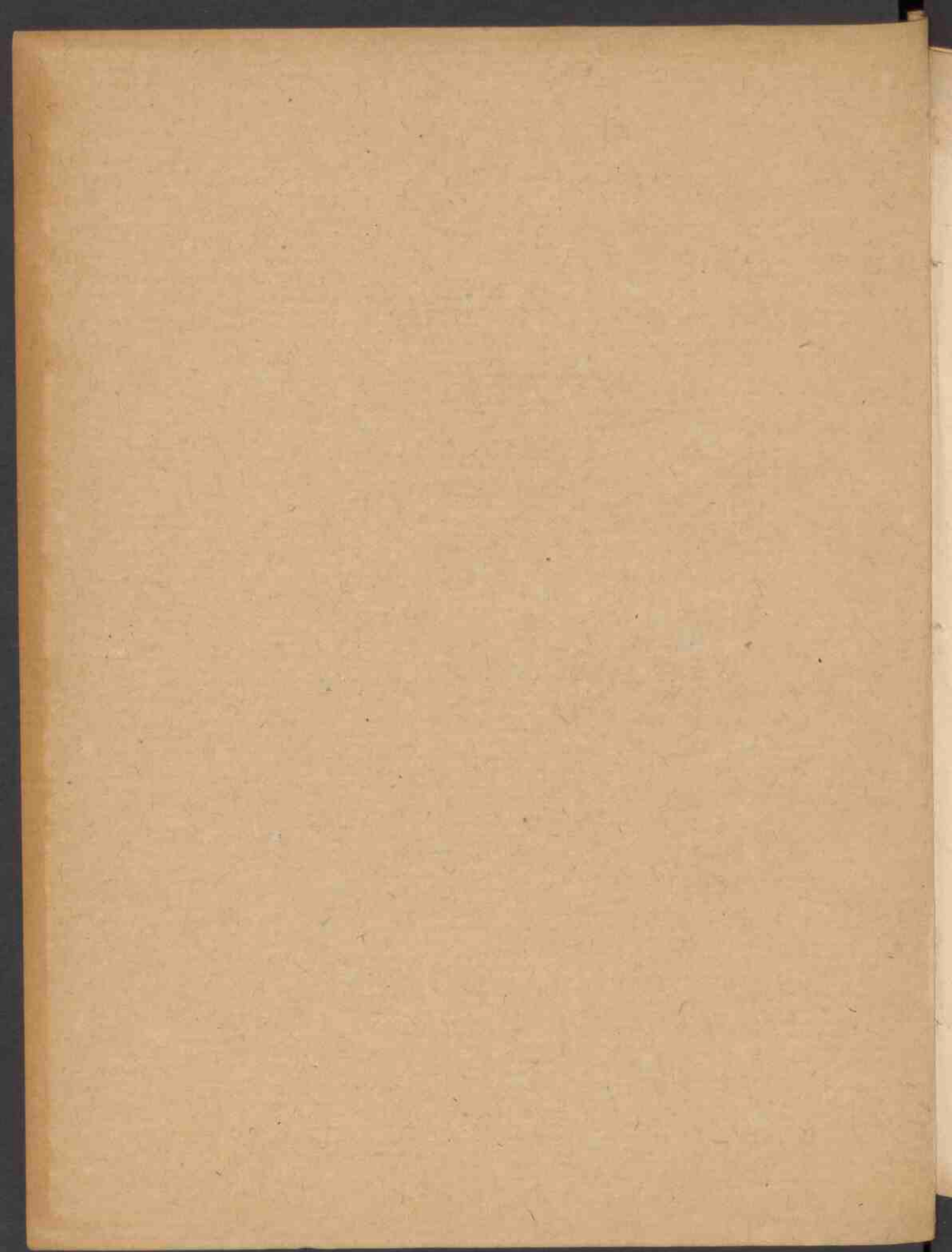




**Remonstrantie, Van de Hooft-participanten, ende
geintresseerde vande West-Indische Compagnie, aen alle de
Regenten des Vaderlandts : versoeckende een spoedighe
effectieve Assistentie tot meyntenue van de selfde teghen alle
de ghene diese soecken te dissolveren en te ruyneren.**

<https://hdl.handle.net/20.500.14918/461971>

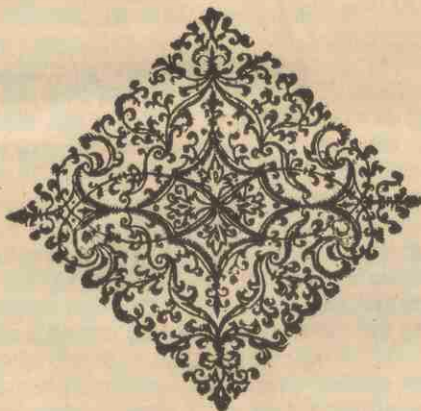
J.R.B.
6468.
1649



10⁺⁷⁶

REMONSTRANTIE, T 5521

Van de Hoofst-partiici-
panten/ ende geintresseerde bande West-
Indische Compagnie/ aen alle de Regenten des
Vaderlandts: versoeckende een spoedighe
effectieve Assistentie / tot meyntenue
van de selfde / teghen alle de ghene
diese soecken te dissolveren
en te ruyneren.



Kn. 6460



Ghedrukt in 't Jaer onses Heeren
Anno 1649.

REMONSTRANTIE

Staat de Boosch-partij

Waarom ende overal in de
Landen van de Republiek van de
Verenigde Nederlanden: verkeerdende eenige
effenende, verkeerdende, verkeerdende
van de zijde van de Republiek van de
Verenigde Nederlanden: verkeerdende
in de Republiek.



Opgevocht in de Staat onder de
Land 1649.

REMONSTRANTIE,

Van de Hoofst-participanten / ende ge-
intresseerde vande West-Indische Compag-
nie/ aen alle Regenten des Vaderlandts.



YN HEEREN.

Wp Edele en on-Edele/van groote en cleyne condi-
tie/persoonen van alle staten/Polertijcke/kerckelijc-
ke / Coop-lieden / Winckeliers / Ambacht-lieden/
Dyke/Dienstbare/Weduwen en Weesen / niet wep-
nighe maer in grooten ghetale / niet van eene Pro-
vintie ofte Stadt/maer versprezt wonende in alle u-
we Steden : V trouste / sinceerste Inghesetene / niemandt wijkende in
affectie tot het gheemeene beste.

Wp al te mael hebben ons laten inleypden / en seer ghewillichlyck onse
middelen uptgerepecht/ op't versoeck/op de aen-maninge van den Staet/
om te samen te brengen een masse van 60. Tonnen Gouts (welck Capi-
tael daer nae verscheypden maelen merckelijck is vergroot / op't versoeck
van de Regeringhe/tot groote belastinghe vande Participanten) tot op-
richtinghe van een Compagnie / om daer dooz sonder costen van't Landt
onsen Erf-vpandt aen te tasten / te becommen in sijne West-Indien/
daer sijne meeste kracht / inkomsten / subsistentie ende macht lach / om sijn
ghepzetendeerde Monarchie upt te wercken / om ons Vaderlandt te be-
strijden/ in continuele Oorloghe te houden/ upt te putten/ ende eyndelijck
te vermeesteren : Om welck te steupten / het H. Euangelium onder de
Hebdenen te verbreyden / onse palen rechtveerdelijck te vergrooten / de
Inghesetene te verrijken/ ende den glozieusen Coninck van Spaengien
te verarmen / bukten postunze te stellen / tot verlichtinghe van onse Oor-
loghe/ ja van alle Christen Potentaten / hebben wy persoonen van aller-
ley gelegentheyt/de Oorloge/onder de Souberapnichteit van desen Staet/
met onse middelen teghen hem / inde West-Indien aen-ghenomen / ver-
hopende van God almachtigh / die de hooveerdighe ter neder staet / goet
succes op ons werck / de beste daer in niets vooz hebbende dan Godes
eere/ het wel-baren van't Vaderlandt/ en haer eyghen besten.

Den aen-banch was hardt/ perijculeus/ onseker/ waer dooz men soo-
danighe instrumenten niet heeft connen bekomen / om in soo grooten
werck alles met order / discipline ende rechtmaticheit aen te vangen
ende upt te wercken : Men heeft eben-wel gheroytmet de riemen die

men krijghen konde / vertrouwende dat Godt niet soude sien / op de godloofheyt van eenighe executeurs / maer op de sinceriteyt / ende het goet eynde van de Partheipanten : ghelijck Godt almachtich ghenadelijck sulcx heeft overzien / ende in't eerste exploijt ons de Bahy laten over-meesteren / om aen dese Staet te hechten / den gheheelen Supcker handel in Nederlandt te transporteren / tot onghelooffelijck voordeel van het Landt ende de goede Inghesetene. Maer dooz de grouwelijcke debouchie vande Ober-wiiners (de goede niet te nae ghesproken) quaedt toelicht / verswijm upt het Vaderlandt / langh ophouden van Secours / dooz Spaensche vrienden / contrarie winden / is die plaetse schandelijck wederom in handen van de Portughsen gheballen / de onse met grooten blaem t'huys ghekomen ; tot groote verheuginghe van den vbandt/ende droef heyt van alle gheintresseerde.

Maer dooz de Compagnie in een desolaten staet stondt / de Partheipanten kleynhertigh / de vbanden moedigh wierden ; insonderheyt sulcke als in onsen boesem gegueecht worden / die de Compagnie met alle macht contramineren / om strax in haer gheboorte te ruineren. Doch die alles regeert / de onrechtveerdighe ghemeynelijck haer onrechtveerdigheyt op de kop bringht / heeft meest van die in haer eyghen gegraben putten laten vallen / haer gheruineert / en onberwacht de Compagnie groote voordeelen / eerst doozt nemen van de Honduras vaerders / daer na van de Silber-blate / toe-gebraght / waer dooz de Compagnie / die teenegaer maget en crachtloos was / wederom in posuere is gherocht / om haer partheipanten een rijcke upt-deelsinghe te doen / en noch een goede somme te behouden / om haer vbanden het hooft te bieden / meerder Conquesten te doen / hadde alles wel gemenageert gheworden / ende niet te veel upt ghe-deelt gheweest.

Dese ghelukkighe successen / insonderheyt het veroveren van de Silberbloote / heeft nieuwe couragie ghemaect onder de Partheipanten / vele doen de Compagnie estimeren diese veracht / beminnen diese ghehaet hadden / den Coninck van Spaengien doen beven / in sulken verstel gebraght / dan sijn Fijnantien geheel verloopen / sijn Credijt ghebroken / sijn Deseynen ghestut / hy machteloos ghemaect wierdt om yet bysonders te attempteren. Ter contrarie sooft / dat de Partheipanten met middelen sijn voorzien gheweest / om met haer eyghen sweert van den Coninck van Spaengien hem het herte af te steken / dewyle hy niet alleen sijn gelt quyt was / maer daer dooz in sulchen breefe is ghebraght / dat hy sijn Silberbloote twee a dry Jaren heeft moeten in-houden / tot een onghelooovich verstel van alle sijne Decepen offensijf en defensijf / en soo in sijn macht ghekrencht / dat hy gheen macht ter zee noch te lande teghen desen Staet heeft comen upt-bringen / om de selfe hier te Lande / in Costen als oock in Westten te bestryden of af-breucke te doen / jae dese slach / heeft het eerste fondament van onse verkregen Brede gheleght.

Hier op is doe goet gebonden / nieuwe Decepen op Brasil te maken / het

het aen te leggen op het Keris of de Stadt van Olinda / welck soo geluck-
lijck is ghesuccedeert dat wy die plaetse / en meenichte meer in cozten
tijdt hebben ober-meestert / onder dese Staet ghezaght / om van daer de
Bape wederom te krijghen / en alsoo gheheel meester van Brasil te wo-
den / welck een rechte doot-steke vooz den Coninck van Spaengien in die
quartieren soude gheweest zyn / alsoo men van voorts na de Avana soude
ghegaen hebben / om eens te pzoeben wat sueres het daer ghehad soude
hebben / apparent grooter als opt in Brasil (waer wy dooz vals-herdige
afghelept zyn gheweest / om aen de Goudt-kust niet te komen) tot een to-
tale rupne vanden Coninck van Spaengien / ende tot de hooghste verse-
kertheit van desen Staet.

Maer soo haest is dese plaetse niet geoccupeert geweest / of strax heb-
ben de intwendige vrienden van Spaengien / die al te diepe in onsen staet
zyn ingekropen / haer enbie opentlijck daer ober te kennen gegeven / ver-
werckende groote oneenicheit tusschen de Cameren ober den open en ge-
sloten Handel ; upt-werckende in de 19. dat de Compagnie steets gein-
gageert wier / met nieuwe / costelijcke / onsekere Derepen van Oozloge /
(evenwel grootelijck tot verlichtinge vande Oozloge hier te Lande) daer
dooz den tijdt / de middelen van de Hoofst-participanten geconsumeert / de
schoone occasien van conquesten / voozdeelen / pzoefiten vooz de Partijci-
panten in Brasil ober het hoofst ghesien / en de Compagnie allengkens
machteloos ghemaecht is / om eenige goede resoluitien tot benificeren van
Brasil / af-bzeucke van den vbandt / aenqueekinghe vande Negotie en
populatie by der handt te nemen.

Wanneer daer na wonderbaerlijck dooz Godts handt de Compagnie
eventwel het hoofst op stack / in Brasil een gheheel Coninckrijck in handen
kreegh / de Negotie / Wolen / begonden te gaen / het incomen te vermeer-
deren / een schoonen Ougst vooz handen was / doen hebben de oude v-
anden meer als opt / hebighe disputten veroozsaecht onder de Cameren /
Bewinthebberen / Participanten / d'een het willende sus de ander soo
hebben / en dese rupnuse disputten heeft men al met goede ooghen aenge-
sien / eer ghestoockt dan ghebluft / in Brasil de menschen van hongher la-
ten sterben / de Supcheren op de straten vergaen dooz ghebreck van sche-
pen / alles dooz een quade regeringhe soo hier als daer.

Onder-en-tusschen is de Rebolte van Portugael tegen Spaengien ge-
comen / die vrede versochten te maken met dese Staet / so hier als in Oost
en Westen (wel siende dat sy dooz soo een bedriegelijck middel onse vic-
tozien moesten stupten / of alles quyt worden) welck oock getroffen en ge-
publiceert is / waer dooz groote hope was / dat alles inde vrede wel soude
gaen / de Compagnie allengkens meer en meer op de beenen comen / ge-
lijck oock onghetwijffelt soude gheschiet hebben / hadden wy met een ge-
trouwen vrient ghesandelt / ende niet alles op bedroghe gheleghen.

Maer soo haest begon onse nieuwe Conquesten in de vrede ons niet
toe te lachen / hope van pzoijt ende voozdeel te gheben / of dadelijck is de

Portugees upt hem selven / of van hier upt ons Landt opghemaect om te rebolteren/ welck hy oock met goet success (niet tegenstaende menichvuldighe waerschouwingen hier ober aen den Staet en Compagnie van de Regenten en particuliere aldaer ghedaen) heeft upt-gewrocht: het geheele Landt vrychtloos gemaect/ eenige plaetsen afgenomen/ en Brasil ons tot een Doetster-kint gemaect/ daer aen wy ober groote oncosten moeten besteden sonder eenigh profijt/ en soo hebben wy nu eenighe jaren met desen bast om onsen hals ghegaen/ en moeten liden den smaet/ de bespottinge van de Portugijzen/ neffens de ober-groote schade/ die wy daer gheleden hebben/ met vrees van het al quyt te sullen worden. dit heeft gemaect dat de Participanten hebben beginnen te drolleren ober de quade regeringhe / haer te addresseren met menichvuldige Remonstrantien aen de Staten vanden Lande/ om in't een en ander geholpen te werden/ versoeckende daer toe / continuatie van Octrop / vyf-en-twintich tonnen Gouts / twaelf Oorloogs-schepen / ses duysent Soldaten / redres in de menagie/ reprefalie teghens de rebellighe Portugijzen/ en wat dier midelen meer zyn: om welck te verkrighen veel tijts is geconsumeert/ groote differenten gheresen / zenighe wepnighe hebbent alles verdwarst/ opghehouden/ soo lange tot dat het saepsoen verloopen was / soo hier als in Brasil / doe heeft men ongewillichlyck teghen de borst van Victere en wraughe lieden/ volck/ schepen en ghelt gheconsenteert.

Welcke in hare upt-reebdinge soo langhe besich waren/ dat den Winter haer ober-viel/ sy in een quaat Saepsoen zyn ghevaren/ het goede Saepsoen op haer aen-comste meest voozby was/ en oogenschynnelijck genoeg ghesien wiert/ dat de vzienden van Portugael ende de vbanden bande Compagnie/ het daer op aenleyden/ dat de Portugijse bloote/ die veerdich toegemaect en meest van hier voozsen wiert/ daer mochte ghearriveert wesen/ vooz de onse ghelijck oock geschiet is: want niet eer dan de sekere tjdinghe hier te Lande was / dat de Portugijse bloote vertrocken was/ heeft men de onse laten gaen/ waer upt genoeg voozsept wiert/ dat alle de macht die de goede Regenten/ met vber ende liefde tot het Vaderlant ende de Compagnie hadden by een ghekreghen en afghesonden/ vrychteloos soude ghemaect worden/ vreesende dat dat Victere volck 't welck hier te lande/ soo opentlijck en krachtich de Compagnie dorsten tegen-gaen/ vzienden ghenoech in de Bloote en daer te Lande / looflijck misschien sonder haer eyghen weten / souden hebben/ om alle vrychtbare deseynen teghen te gaen: het volck de Vprijes te doen consumeren / en eyndelijck met schande t'huys comen.

Ghelijck het oock gebeurt is/ want wanneer de Bloote/ na veel tegenspoet ghearriveert was/ het volck ghelandt en alle deseynen van te voozen hadde behooren gheraemt gheweest te hebben/ soo heeft men meer als een maent laten doorgaen / sonder pets te attenteren / de vbandt soo veel tijdt ghegeven/ onse Soldaten laten consumeren wat sy mede ghebacht hadden/ alle de Officieren betaelt/ en niet de ghemeyne soldaten/ diet best

van

van doen hadden/ en alfoo miscontentement veroorzaecht: epndelijck als de vbandt volcomenlijck / op haer hoede waren / van alles kennisse hadden / doe heeft men onse gheheele macht geingaseert / tegens de bozst van de melitie / confuselijck upt-ghebracht / en dichte by t Kerck / aen-gegaen een Welddt-flagh / daer de vbandt dooz de Wosshasien en weghen die spkenden / de hooghste abantagie op de onse hadden / om te retireren / of de onse te slaen/ gelyck sp met een klepne macht gedaen hebben/ tot de hooghste verbaesheyt / oneere en schande / van onse Natie / ende glozie vande Portugtissen.

Welcke slach aenghebanghen is teghen de Maximen van onsen staet/ die wat abantagie sp op den vbandt gehad hebben / sulckx noept hebben willen attenteren dan ghedronghen / om het ghemeyn in gheen perijckel te stellen: en sulcx noch te doen soo verre buytens lants / met ongewillige en onbetaelde soldaten/ op soo grooten onsekerheyt van victorie/ also den vbandt daer sterckst en op syn hoede was: om een Wyle twee oft dyp te connen te lande gaen spanseren / en dat met perijckelous ghenoech / alsoo sp haer althits in de Wosshasien condon verbergen / om van daer alle weghen onbepl te maken/ ist niet wat groots om soo veel schoon volck te gaen verquisten / en daer dooz de gheheele couragie by de onse upt te blusfchen / en by den vbandt t'ontsteken: ten besten ghenomen / alles op een onseker hope/ van na de Caep te gaen/ om die na de geinmagineerde victorie te belegeren en in te nemen/ en de Anghesetene oft Portugtissen daer dooz wederom tot rebolte te bzinghen.

Da dese schandelicke neer-lage heeft men maenden laten dooz gaen sonder pets upt te richten/ dan clepne rupeneusse scharmutselinge/ om t volck te consumeren/ die alleynkens dootgesmeten en van honger en ongemac sp vergaen: epndelick heeftmen eerst na Serenheyn, daer na om de Baye eenighe inbasien laten doen/ niet sonder succes met reputatie en couragement vande Soldaten/ al hoe wel tot wepnich proijts/ alsoo de vbandt telkens wel een maendt te bozen ghewaerschoot was / om alles wech te bzinghen.

Wanneer men dit hadde behoozen op te volgen/ in plaetsen daer groote hoope van succes en voozdeelen waren te doen/ op t verfoeck vande Melitaire/ die haer machtich genouch oordeelden/ om het werck/ met God/ geluckelich upt te voeren. Soo heeftmen haer op het Kerck doen comen: wederom geingaeert om een Weldt-flagh te doen / tegens de as-radinghe vande erbarentste Crighstieden en bozst vande Soldaten: welck wederom erger is gesuccedeert als te voozen/ alsoo den vbandt nu meer als de eerste repse van alles versterckt / en met veel meer volck voozsien was/ ja selfs met Rupterpe t welck daer ongewoen is/ een teecken dat sp lange van te voozen sekerlijck gheweten hebben / waer men haer soude aantasten/ en d'onse ter contrarien dooz de eerste nederlaghe de vzeese/ zijnde op de self de plaetse/ noch in t liff hadden/ den wegh kenden om te loopen. Wie can hier upt anders beslupten of de belepders van sulcke twee misflaghen.

slaghen zijn een deel onerbaren eyghen/sinnighe menschen/ die haer hooft en gheen raedt hebben willen volghen/ oft anders dat sy haer wetende of onwetende laten leyden van vanden der Compagnie. En alsoo staen de saken nu ergher als opt van te voozen / desolaet / ghereet om de gheheele Compagnie te doen desolveren / volgens de intentie en lange betrachten van de inwendighe vrienden van Portugael / en Victere vanden vande Compagnie.

Mijn Heeren Regenten/ Vaders des Vaderlands/ wy Participanten verschijnen hier vooz u / werpen ons in ulwen schoot / met tranen in onse ooghen/ met benaende herten/ gherupneert in onse middelen / desperaet/ moedeloos / ongheduldich/ niet wetende wat seggen of doen/ wy connen de regeringhe niet beschuldighen datse vooz de Compagnie niet ghedaen heeft / se heeft maer te veel vuchteloos daer aen ghehanghen/ wy weren dat het succes van saecken / niet aen de menschen / maer aen den hemel hanght. Wy sien dat een hooghe handt teghen de Compagnie verheven is / diese te neer drucht / wy bekenmen dat wy alle het wel verdient hebben / dat de grouwelen in Brasil de quade menagie hier en daer te lande sulcx veelsins veroorzaeckt heeft.

Maer mijn Heeren wy weten oock/dat onse ruwijne ypt veel oorzaken is onstaen/ die gebetert connen en ghebetert moeten werden/ soudn wy geholpen zijn/ daer de goede Regenten/ onder Gods segghen/ veel in conghen doen / en Alms en Gets halven schuldich zijn met alle macht / ernst en yber te doen. Soude het vervallen werck weder opghericht/ de Compagnie staende gheshouden worden/ soo zijn dese dinghen nootdakegh.

Dat Godt van den hemel die wy sien op de Compagnie vertoort te zijn/ aenghesocht worde / dooz alghemeene vaste Bede-daghen / om sijn granschap vande Compagnie te wenden / de middelen die aengheswent soudn mogen werden te segenen ; de ontrouwe mepneedige Portugijssen te straffen/ het ghebedt van soo veel eerlycke geintresseerde Inge/etene te willen verhooren / alles na de practijcke van Godts volck die dit middel als het souberepnste althits geoozdeelt hebben/en de beste successen/ wanneer het oprechtelijck gheschiet is/ daer dooz ghehadt hebben / ghelijck noech in onse staet menichmael is behouden gheweest ; alhoewel sulcx op het af-senden van het laetste secours / is teghen ghegaen/ en maer by een Provintie in't werck ghestelt / die daer over noch zijn berispt indien niet bespot/ daerom wy billichlijck mogen oordeelen/dat God onse Desepnen oock bespot en te niete heeft laten comen / dit dient in ernst / en oprechtelijck verbeteret/ willen wy in toecomende beter succes hebben.

Het is oock noodich / dat de Regeringe vooz vast op neme/ sonder langgher te twijffelen/ oft contrary haer te laten wijs maken maer sekerlijck te ghelooven/ dat de revolte van Brasil/ eerst is ghesmeet/ gheresolbeert/ en gherecuteert / met kennisse/ goet vinden / onder de directie vanden Coninck van Portugael/ die althits een handt daer in ghehadt heeft/ en noch heeft/ gelijck aen de Regenten ypt sijn eygen brieven en Want-schrijft be-

betwefen is/ en oberbloedelijck blijft upt dien/ dat sijn vicerop inde Bape/ met sijn soldaten / als de rebolte maer ontfont/ sonder consent ja teghen de wille vande hooghe Raden / onder de lempen vande Compagnie zjningheballen / daer op de selve meer en meer is vergroot ; hebben Hoofstraet / liggende in de Cape St. Augustijn / met sijn Garnisoen omghehocht/ en de Soldaten vande Bape daer in geleght / die noch in dienst en eedt van den Coninck waren en gebleven zijn ; hebben upt Portugael na de Bap volck / schepen/ vyvers/ gelt/amonitie gesonden/ en van daer na de Rebellen : Ja Officieren hoofden/ om over haer te commanderen/ die haer Instructie vanden Coninck ghehadt hebben/ ghelijck upt verscheden geintercipieerde ghebleken is / en gaet daer in noch voort/niet alleen in Brasil/ maer oock op de kust van Affrica / waer hy de Compagnie of liever de staet afgenomen heeft / Angola met ghelwelt dooz een Conincklijcke Plote/ghelijck den Ambassadeur van Portugael die selver in't aenhooren van de Regeringhe / genoemt heeft. Daer naer St. Thome met verraedt en om-coopen van de Hoofden / die ghelevert hebben dat hare niet en was.

Teghenwoordigh zynse noch besich in Portugael om een Plote toe te maken/ om eerst Bunea en dan het Recif / dat sy te lande belegghert houden/ te water oock aen te tasten / en te incorporeren. Zijn dit al te male geen blijcken genoegh / vooz de heele weerelt/dat al de schade en verliesen/ die de Compagnie geduerende de acht Jarighe Bzede geleden heeft/haer van niemant anders is aengedaen/ dan vande Coninck van Portugael/ tegen sijn eedt/ accoozt en bzede/die hy met de Staet gemaeckt heeft. Ja dit niet een goede belooninghe vooz de assistentie / die de Regeringhe met schepen/ volck en gelt hem gedaen heeft/ als hy van Spaengien gerebelteert was/ en van hem overrompelt en uptgeroept soude geweest hebben (soo de Rebolte niet bedrieghelijck is) indien onse Staet / hem soo spoedelijck / niet te hulpe en ware gecomen : Ist oock niet een openbare bespottinge van de Regeringe / wanneer hy haer wil wijs maken / dat hy noch haer bzient is / sijn Bzede met haer wil houden/en onder-en-tusschen alle acten van Hostiliteyt pleecht/ die eenige openbaren vpant can doen/afnemende de een plaetse vooz de andere naer ; gheeft het niet te kennen de hooghste discouragie van de Staet/ ja een betooveringe van de selfe/dat sy hem noch aensien als een bzient / sijn Ambassadeur onder haer laten/ bzede met hem houden/ hem geen af-bzeucke willen laten doen/in Portugael/ naulijck in Brasil / dan met groot teghen-spreken van eenighe / die de executeurs van de Represalien/ de Crupssers/ erger bespreken uptluyden/en odieufer soecken te maken/ dan de Coninck van Portugael / of de Rebellen selver / die verschoont en haer actien verdedicht worden / wanneer de andere scherp gecondemneert wordē/ vooz Capers/ Dieben/ Roovers werden uptgescholden / om dat sy de Portugijsen tegen gaen/die soo veel van ons volck hebben vermoort / soo veel duppenden de Ingesetene hebben ontnomen/ en noch ontnemen. Cander wel yet vuchtbaerlijck tegen Portugael ghedaen worden/ tot assistentie vande Compagnie / soo lange

lange de Staten haer laten binden aen't accoozt / dat de Porteghs lange
ghebroken heeft / en gheensins in achttinghe neemt.

Verhalven is' booz al noodich / dat de Regeringhe booz vast opneme/
dat de Coninck van Portugael sijn verbont van vzebe trouwlooslijck ge-
broken heeft / dese Regeringhe bespot / haer openbaren vbandt is / om
met hem te handelen als met een vbandt / of anders soo sal de plaester
bespden de wonde gheslegt worden / hy ons in't herte aen-tasten / en
wy naeuwlijck in't vel / en als hy't hoercken te boven is / ons by de ooren
comen trecken/ om eyndelijck te ontwaken / te gelooven / en te ghevoelen
dat hy noyt ons vziendt maer altoos onse vbandt is geweest / en slechts
vzebe gemaecht heeft om ons te bedriegen / en sijn vzienden hier te lande/
zen schijn te geben / om onder pretext / van de vzebe met hem ghemaecht/
alle hostiliteit teghen hem te beletten. En daerom mhn Heeren gheloofst
dat ghy met u vbanden te doen hebt / die u alle dage het een li' booz het an-
dere na af-snijden / en eyndelijck soo sy connen geheel rupneren sullen. Ja
weet en geloobet dat de Coninck van Spaengien met goede ooghen aen-
siet / inwendelijck sich seer verblijt / dat de Portugysen u Ingesetene / soo
vermalen / en dat u de handen gebondt schijnen / dooz het vzeden verbont /
om met geen rigeur / het selve te connen tegen gaen / hopende ja niet twijf-
selende / of volghens den 3. Wrijckel vande vzebe-handelinghe / alle die
conquesten van den Portugys / booz hem sullen zyn. En daerom mhn
Heeren verskert u / dat de Coninck van Portugael niet alleen onse maer
oock utwe vbandt is / hout hem daer hy u booz hout / en dan zyn wy ten dee-
le geholpen / want de contrarie opinie heeft tot noch toe en oock noch / alle
onse versoeken / als oock de assistentien / die wy van u bekomen heb-
ben / bruchtelooz ghemaecht.

Ten anderen is oock noodich tot subsistentie / en spoedighē assistentie van de Compagnie/ dat de goede Regenten haer oogen openen/ en leeren kennen by de contermineurs/ teghenslanders/ byanden / partijē van de Compagnie zyn/ lange hier te lande geweest / en haer selven nu so naeck ontdeckt hebben/ dat elcke met een natte vinger kan aenwysen/ dooz dien sy niet meer bedectelijck / maer opentlijck de Compagnie teghen gaen. Want kan men wel gelooven/ dat sulcke het wel met de selfe meppen/ ja moeten niet het contrarie dincken datse hare rupne soecken/ die althjds deliberen sonder te effectueren; ghebuerighe twisten onder de Cameren saepen; haer toerbeurten/ assistentie / Schepen Dijvers onderlaten / to ontblootinge van Brasil en de kust van Afrjca/ de regulementen geduerich veranderē; de offitien/dienaren sonder noot hier en in Brasil/ tot ondraghelijcke last vande Compagnie/ bermenichtbuldigen; de naetheyt van de selbe/ booz alle man byzinden en byanden/ open geleyt; betalingen geschozt; onmogelijcke dingen op de bane gebzacht hebbē (van de combinatie der Compagnien/ om de selfe tijdt te doen verliesen / en byanden te maken) de Octroyen belet / alle consenten tegen gelopen / alle boozslaghen gesteyt/ den Portugijs favozabelder dan de Compagnie geweest / en noch onbesprekelyck blyven / wat sollicitatien / besendinghen aen haer ge-

gedaen worde/hoe groot den noot sy/wat intrest het lant daer dooz comt te liden/mergens na en vraghen/maer geduerige Advocaten dooz de Portughys/ tegh de Compagnie blijven: Ja hem laten assisteren met schepen/ amonitie/ volck/ en alles/ wat hy van doen heeft/ al is haer ghenoech bekent dat het is om de Compagnie noch meer te rupneren.

So lange als sulcke niet als vanden vande Compagnie werden aenghesien/ ontdeckt en teghen gegaen/ dooz de goede Regenten/ om sulcke af te sonderen/ te steupen/ soo isser niet de minste hope van upt-comste/ want dan sullen sy te stouten en te couragieuser worden/ om inde begonnen contermijne voort te gaen/ alle goede desepnen absolutelijck beletten/ of trepneren/den Portughys meynen/ dooz spreken/ en de Compagnie tegen gaen; vanden vrede helpen/ en de Inghesetene laten rupneren/ gelijk al lange voort desen gesegt en uytgeropen is/ maer sonder gehoor/ en daer dooz hebben die Victere menschen haer desepnen tegen de Compagnie soo verde uptgewoacht/dat Brasil ons vuchteloos gemaect is/ Angola/ St. Thome gelyt/ en nu besich zijn om Ginea en het Rerif oock te ontwelldigen/en daer mede tseffens upt. Ist dan niet tijt sulcke teghen te gaen/ en dat de goede haer macht t'samen byzinghen/ om sulcke noch te weerstaen/ eer sy oock de Oost-Indische Compagnie/ ja het geheele lant rupneren/ en wederom aen den Coninck van Spaengien byzinghen/ daer vele vreesen/ dat het op aengeleght is. Soo lange als dese doornen in de voet blijven steken/ soo lange can men niet voortgaen om de Compagnie spoedelijck en effectelijck te helpen/dese moeten dan tegh gegaen of verbeteret worden/welck God wil gunnen/ want dan soudens sy so veel goets als sy nu quaets/connen doen voort Vader-lant/ en de Compagnie: andersins zijn sulcke wepnige/ machtiger dan veel Provintien/Steden/Regenten/ diert wel meynen? soo ist omcomen; want hier op verlaet hem de Portughys/ roemende dat hy alle de deliberatien/sollicitatien/advysen/resolutien dooz een stadt/ sae dooz en Man in een stadt/ als hy die regeert/ can vuchteloos maken; welcke wy niet en willen gelooven/maer hopen dat de goede het Mom-aensicht sullen af-treken/dewijle het geen tijt is langher te discimuleren/ maer onghewoonlijcke promte remedien van noode zijn/voort sulcken extremen siechte.

Soude de Compagnie spoedelijck van't lant geholpen werden/so dient wel bedacht; hoe nut en proffijtelijck de Compagnie het Landt is/ om te sien dat diese soo met een hooge handt teghen gaen/ daer toe gheen reden en hebben; want de Compagnie is op-ghericht dooz een Octrope vande Staet/die de selve gantsch nootzakelijck en dienstich heeft geoordeelt/ gelijk de selve het Landt groote voortdeelen heeft toe-gebracht/seer in hare oorloge verlicht/groote schatten de Coninck van Spaengien ontnomen/ en hier int lant gebracht/ de reputatie/ lemjten her ontsach vande Staet gewelddich vergroot; de Vrede verdoosfaect/ de Oost-Indische Compagnie rijck gemaect; de hanteringen grootelijck gebeneficeert/ het incomen gewelddich vermeerbert/ het Landt met haer volck en schepen in nootd by gestaan/ en wanneer die in bigeur en wesen blijft/soo is die het beste mid-

del/om de Negotie in't lant te verwachten/die nu soo verhält/een macht
van schepen in wesen te houden; u Boots-volck te imploeren/en aen dese
Staet te verbinden; het beste garant tegen Spaengien in desen vrede/om
de beursen vande Ingesetene te verbullen/ om alle Impositien te conuen
dragen en betalen. Wat heeft de Coninck van Spaengien groot gemaect
dan sijn West-Indien; wat heeft Portugael vooz desen verricht/ als
Brasil? Wat hebben wy/dan een gelijck effect/ daer van te verwachten?
wanneer wy het in vrede conuen besitten. Dit moet wel overdacht wor-
den/ by sulcke die soo ongewillich zijn om de Compagnie met middelen te
seconderen/ dat het niet verloozen/maer als het gelt is/ dat een Lantsman
te koste is om sijn acker te ploegē/te wijen/ te besaepen/ daer hy de vrucht-
ten daer na van verwacht.

Dat alles eenigen tijt herwaerts vruchteloos geweest is/ ontstaet upt
dien de costen ontijlich/te wepnich zijn gedaen/niet wel geadministreert/
daer op order can gestelt worden/en dan sal het lant de vrucht niet Gods
segen/niet missen. Wat is de Staet niet te coste geweest/ in subsidien/ as-
sistentien van volck continuelijck/ om Westheemsche Potentaten/ ja Por-
tugael selve te assisteren/ upt hope van eenige reflectie/ versekertheit/ van
die geassisteerde/te ontfangen. Sult ghy dan verstaunen/onwillich zijn/
om continuelijck te assisteren/u eppen Ingesetene/jae u eppen ingewant/
daer van het proffijt geheel in u staet blijft/ daer van ghy selve het belept
in u hande hebt/ om het wel te dirigeren/ dat ware liberaelder/goedertie-
reuder aen een vromder/ dan aen u epgen kinderen te zijn/ welck wy de
goede niet toe betrouwen. Menschout de onweerdeelijcke schatten die in
de conqueste van Brasil en Africa steken/ertimeert die costelijcke Peerle
naer haer weerde/ en ghy sult alles daer aen te coste hangen. Wat mid-
delen zijn niet heugelijck gespendeert/om een Huys/ Fort of Stadt te be-
comen/alleen upt een insicht van wat grooters; dit is om een geheel Co-
ninckrijck te behouden/ welck sulcken sekeren reflectie tot wat meerder
heeft/ geen rechte verstandige Patriotten sullen hier in willen in gebreke
blyven/maer sonder eenich upstel/ de Compagnie te hulpe comen/ over-
weecht de groote noot daer de Compagnie tegenwoordich in is.

Het Kefis is te Lande beleert/ wepnich plaetsen zijnder noch overich/
gebreck isser van alles/ de Soldaten verdwijnen als sneeu van hongher/
gebreck van kleeeren/ de schepen verrotten/ de couragie is wech/ de mis-
contentementen groepen/ de vyse luden verloozen/haer goederen/ men-
leus zijn gerupneert. Alles sooder gesegt wort/door quæet toeficht/of on-
kennisse vande Regenten/ die haren tijt door ghebracht hebben met ydele
grootsheyt en moghentheden te bedincken/ sonder vande oude Raden/of
andere erbarene personen/ raedt of kennisse te willen nemen/ steunende
alleen op haer eygen wijsheyt/die cleyn was/ altemael onerbaren zijnde/
waer door sy van mogende gantsch onmogende zijn geworden/en slecht
ghelt/ amonitie en volck ellendich hebben geconsummeert/ van de Portugij-
sen laten vermoorden/en barbarisch ombzinghen. Soo dat upt desen allen
overbloedich blijkt/ dat de Compagnie is in de yptterste extremitet/
geen

geen uytstel van secours can lijden / maer op't spoedichste moet geholpen werden/en beter geregeert en geredzeffert als tot noch toe/ of dese groote conqueste is verlozen. Welck niet moet opgenomē werden / om spae in d'ijck te steken/het desperaet te stellen/ de hant daer van af te trecken/dat de quaet willige hopen / en om sulcx te sien lange gearbejt hebben ; maer dese noot moet de goede wacker makē/om als rechte Vaders siende haer hint/haer Ingesetene in dese benautheyt/die spoedelijck te hulpe te comē. De saken staen so hopeloos niet/alles is licht te remedieren/ wanneer het stuck met eenigheyt en vigeur by de handt ghenomen wert.

Dooz eerst so moet sonder uytstel/provisie/alderley nootsakelijckheden/tot Fortificatien/Equipagien/onderhout van soldaten/Bootsvolck afgesonden werden/om de conqueste/Guynea het Rieis/ en de appendenten van dien / te versekeren / op dat de wortel mach overblijven die ghenoech schieten sal/ wanneer die maer wijselijck behandelt wort. Daerom bidden en versoecken wy met allen ernst/datmen niet langher in deliberatien wil blyben/maer tot executien comē/om met den eersten alles in die quartieren te versekeren. Dit can met een clepne assistentie geschiedē/met min gelt als in een weke in onse legers placht gheconsumeert te worden/ van welcke lasten wy nu hier te lande vry zyn/ en daerom licht/ so cleenē somme/veerdelijck opgebracht can wordē/om ons leger in Brasil/ onse forten en plaetsen daer de ooge van heel de weereelt op siet/te meynntineren/ die so veel goet en bloet gekost hebbē/ in't krijgen en meynntinerē ; en soude men nu sulcken pant/sonder noot/moetwillichlijck/tot contentement van eenige quaetwillige/ tot den hoochsten blaem/ sehande van de Regeringe / en schade rupne van soo veel Ingesetene / veronnachfamen ; wat bespottingen / clepnicheyt / verachtinge soude de Regeringe daer dooz niet comen/ by alle Wertheemscbe te lijden/ van so een Coninck van Portugael verreden te worden/wat vloecken souden die/ van de Ingesetene/ niet op hare hals halē. Willen de quaetwillige niet lettē op eere/proffijf/schade/sehande/conscientie/eedt/trouwe/en alles te buytē doen/laet de goede Regenten te meer haer eere en eedt guppen/die sullē dan gesegent/geacht/geeert/ bemint worden ; als de andere sullen verbloect/ veracht/ onteert / ghehaet worden/ en epndelijck het diere genoeg moeten betalen.

Ten anderen/so moet voornemelijck/den eersten dach vooz den laetstē/ de Coninck van Portugael/de oozloge aengesegt worden/niet langer met hem liggen labberen/alle handelingē affnijden/sijn gesanten wech jagen/ niet meer hoozen/tot dat hy alles/ dat hy ons soo trouwlooslijck/ tegen sijn verbont en eedt/ heeft afgenomen/gerestitueert sal hebbē ; dat by de staet lange vooz desen geresolbeert is/ maer dooz sijn groote vrienden die hy in 't lant heeft belet is/en hier blyvende heeft connen begaen/begifigen/om de Regeringe nu soo veel maenden/ by de oozen te houden/ hem te dulden/ en onderentusfchen sijn personagie te spelen/nemende het een vooz het andere naer/ons af : houdende de vrede met dese staet / so lange gaende/ geelijck uyt Portugael en Brasil geadviseert wort / tot dat hy alle onse conquesten sal ober-meestert hebben / daer van de ministers van Portugael/

de Koninck verskeren dat in coosten gheschieden sal (en langhe gheschiet soude hebben / hadden de Krupffers sulck niet belet / die alle vp ande van de Compagnie geweldich in de wech zyn) so hy maer weet de rupture met dese staet te trepieren; secoursen en repzelien te beleten; gelijck wy de preube met alle schepen/daer van krijgen. Ist noch tijt voor u om aen het accoozt van Portugael te blyuen verhangen/wilmen noch na de twee jaren wachten/wanneer het accoozt van Creves upt is/eer die tijt/ sal't met de Compagnie oock upt zyn.

Wel mijn Heeren/waer is nu u onde couragie/vigueur/die ghy hebt getoont in alderlep gelegentheyt/ om u vyzheyt/ reputatie/ te meynmeren/ om geen affronten te lijden/ selver niet vanden ouden Heer de Koninck van Spaengien / als die onder pretext van vrientschap/ beschermheer/ u socht te rupneren/u plaetsen te overwelbighen/ u Privilegien te vernietigen/u Ingesetene te verarmen/ hoe en hebt ghy doe niet/ noch cleyn veracht/onbezyent zijnde/hem het hooft geboden/ de oorloge aengeseght/en gelucklijck u selven vyz gebochten. Wanneer als Denemercken/de negotie heeft willen btcommeren/de Tollen op de Sont vergrooten/ het welvaren/ principalijck maer van een stad/in perijckel stellen; hoe rigereus hoe prompt sonder eenich uptstel/ heeft die stad van Amsterdam sonder te wachten na een paricheyt van consent; schepen/volck aenghenomen/om alleen te redzesseren / als de andere hadden blyben wepgheren / daer in sy het Landt oock grooten dienst gedaen hebben. Wanneer een blote upt Spaengien is af gecome/ daer van men niet en wist waer sy het gemunt hadden/alleen vreesende ongemack daer van te lijden/ hoe spoedich heeft men niet/ een ober groote macht / tot verwonderinghe en verbaestheyt vande gheheele weereldt / upt-ghemaeckt die de selve heeft verniet. Als Engelandt de naeuwe Zee ons heeft willen af-handich maken/Collē daer op doen geven/wat vigueur is daer tegen niet getoont/en de executie belet. Wie heeft opt dese staet te water ofte lande aen getast/die men niet met curagie het hooft heeft geboden. Wat ist dan te seggen/ waer hapert het dat een nieuwen petiten Koninck/die wy selver upt den dreck met ons volck en schepen hebben ghetrocken/die in hem selven gheen macht heeft. Dat die ons so affronteert/ de handen bindt / in't midden van ons blyft residieren/ voor vrient erkent woert/de In-gesetene verarmt rupneert/de negotie verberst/ onse Forsten en sterckten af-neeemt/ niet bebedtelic maect opentlick / sich beroemt van haer Couragie teghen ons/ en verwijlt onse discouragie tegen hem/ in't aen-hoozen van de Regenten/en dat eben wel geen vigueur tegen hem getoont woert/ heeft de vrede ons alreede so semenien/cleyn-hertich/ bloot ghemaeckt / dat wy vreesen voor een schaduwel/ connen bedekte in-gelwozelde vanden / alreede soo veel upt-wercken/ dat sy de Regeringe weten te blinthecken/ te abuseren/ te doen vergeten haer oude maximen en practijcken / tot haer grootste nadeel / schade en schade. Wat hope sullen dan/ by gebolg van tijt/niet alle quaetwillige van dese staet hebben/ om in andere ghelegentheden / gelijcke succes/ tot rupne van't Lant/ te vercrjgen. Sal hier mede alle onse oude reputatie/ ont/sagh/

ontfack/ bellijckeufheyt / pber booz de vyzheyt en het wel-baren / die wy
inde Oorloge getoont en becomen hebben/inde vrede niet verlozen worde/
fal niet pber een de couragie nemē om op ons te Zickerē/ onse macht niet
meer te vzeesen / die so machteloos geworden sijn/ dat wy teghen sulcken
Koninck onse In-gesetene niet connen maintineren : of vermach corrup-
tien/ uyt-heemisch gelt en gaven so veel/ om weyninge rijk te maken/ dat
oock de goede met goede oogen bloetijck / de verarminghe / vernielinghe
van soo veel dupsenden In-gesetene / moeten aensien ?

Laet de goede Steden en Probintien na het exempel van andere / haer
t samen bougen/ haer middelen in-houde/ ende imploperen om op 't spoe-
dichste tegen de Koninck van Portegael in Oorloge te comen / en alle die
hem sullen willen assisteren/ al ware het met schepen uyt dit Landt/ aen-
tasten : welck geschieden moet/ so eenige noch langer in wepgeringe van
ruptuere blijven/ op dat niet alles in ruptuere en op hollē en come. Want
wat rebelijcheyt institie/ of schijn van billichheyt / is daer in dat om seer
weynige die de Compagnie teghen loopen/ consenten wepgeren / die op-
ghemaect/ vergifticht/ ghecorumpeert connen sijn/ so veel goet en bloet/
sal verdozen werden en blijven : en dat soo veel hondert die 't wel wep-
nen/ alle moeten stille sitten / en het schip in de gront sien seplen/ het hups
verbzanden/om dat twee of dize het niet willen geblyf hebbe / wat wep-
den / Turck/ of Jode isser/ die als hy hem selven of de sijne boozt verderf
can pferveren ? ja wat beest sal sijn jonghen niet voozstaen als het can.
want of in veel dingen eenparicheyt van stemmē vereyft wort/ dat is niet
goet gebonde/ op dat een onverstandich/ her sloos/ stijf-sinnich quaet-wil-
lich hooft/ die de meester in een Stadt maecht/ de macht soude hebben/ om
alle goede resolution te steuten/ tot so notozen verderf/ van so veel In-ges-
etene. Ware dit achter volghet gepartiseert/ ons Lant haddelange van
alle canten vernielt geweest. De grootste/ nutste/ verskerste / exploiten/
sijn in 't werck gheselt/ teghen de resolution van veel steden ja heele Pro-
bintien : en die nu alles met eenparicheyt willen hebben / sijn d'eerste de
meeste geweest / die in andere gelegentheyt / de eenparicheyt veracht ja
rupeneus geacht hebben : en in dese gelegentheyt/ wanneer der noyt meer
noot is geweest / om sulck te doen/ roepen die het uyt booz ruptuere van
de Vrie / daer het inder daer niet van een ruptuere is van haer genegent-
heyt tot den welstant van 't Vaderlant. En daerom bidden wy alle goede
Regenten/ dat sy haer aen geen siroo laten binden / maer gelijck de vrede
met Spaengien is besloten/ met meerderheyt van stemmen/ dat sy so ooc
de oorloge tegē Portugael met pluraliteyt willē besluyt/ en uyt-werkē.

Willen eenige niet contribueren / laetse bekeut worden / daer sijn noch
goede Steden en Probintien genoeg / verhopē wy/ die het doen sullen/
altijts sijn wy verskerst / dat het aen de goede In-gesetene niet sal hape-
ren / om een nieuwe Compagnie tegen Portugael op te richten/ en hem
haest sijn onrechtveerdige conquesten/ met God/ sullen doen uytspouwen/
tot herstellinghe vande gheleden schande en schade / op dat al de weerelt
mach sien/ dat de Leeuw haer tanden / noch klauwen niet af-ghelopen
sijn / het hapert daer maer aen/ dat goede Steden en Probintien / resol-
veren.

folberen om den Doztughjs de oorloge aen te seggen/en bodelijck hem een
deel oorlogh schepen op sijn cust vooz zjn habenē te sendē / om de blote die
sp wederom toe rusten en in September gereet sal zjn/in te houdē: dat wy
versoecken en bid den grootstē ernst die wy connen. Laet immer
een blote die ghy cont skeepen/niet upt loopen/om u Ingesetene tenegaer
te rupneren/ belet alle toevoer hier upt het Lant/ daer na toe; arresteert/
doet ontladen de schepen die int Cessell liggen/om met alle behoeften vooz
die blote daer na toe te gaen/ terghet de Inghesetene niet dat sp vooz haer
oogen souden moeten sien/de basten/ sweerdē/cruyt en loot/ af senden om
haer mede te hangen/ vermoozden/ verderben/ verarmen; laet met oeder
gestuyt worden/ dat dickmael dooz disozder soude beclaegt worden. En
comt ons toch spoedichlijck te hulpe/ maect dat onse Remonstrantien/ ons
bedelen/ molesteren/belooopen van u Hupsen/per soonen/ ons repen en rot-
sen/ onse overgroote onkosten/ die wy moeten doen om de trage resolutien
van de staet/ die de Compagnie niet liden en can/ mach ophoudē/ het ver-
dziet ons soo seer/ ja meer als u lieden. Wy connen noch mogen evenwel
niet stille staen: het gekerm/ geklach/ van so veel gerupneerde In-ge-
setene/ soo de Compagnie verloozen gaet / dwijnght ons/ dooz harde aen-
dringinge u te over-redenen. En daerom ghy Daders des Vaderlants/
stopt u oozen niet/ verhart u herte niet/ laet sulckē grootē vzeffe van u fon-
dament niet omverde halen/ ofte daer sal meer volgen. Hoe sout ghy vooz
Godt/ vooz u In-gesetene/ vooz de posteriteyt connen verantwoozdē/ dat
wat voozige Regenten hebben gewonnen/ dat ghy dat sout laten verlozē
gaen. Sullen alle de gerupneerde/ die dooz u belosten in 't Oetropē sijn in-
gelept/ niet geduerich teghen u suchten. Sullen niet de In-ghesetene van
Brasil/ Nederlanders/ Brasilianen/ soo veel vzeemde Natien/ Coningen/
Dozsten/ die in verbont met ons getreden zjn/ die ghy hebt beloofd te be-
schermen/ tegen haer vbanden/ die sp hebben afgegaen/ om u conquesten te
versekeren/ dan ballen in de handen van hare ongenadige vbanden; ver-
moort/ verbzāt/ gewozech en barbarisch omgebzacht wordē/ sal haer bloet
niet tegē u uptroepē/ sullē niet alle Natien int toecomende een schzick van
u crhgen/ noyt haer by u voegen/ wanneer ghy haer verlaet/ daer gy mid-
delen en macht genoeg hebt/ om haer te salverē/ en vooz sulcken onheyl te
bebzypden; wat hazzen moeten niet te berge staen/ om daer op te dincken.
En daerom mijn Heeren hebt gy opt een sake ter herten genomen / of be-
spoedicht doet het nu; de siechte is vehement extraozdinair ghy moet oock
vehemente extaaozdinaire/ spoedige remediē by de hant nemē; ordinarijsse
wegē moeten nu stille staen. Eyndigende vergeeft ons onsen ernst; het is
ons ernst/ onse bypmoedicheyt/ onse vbandē zjn noch bypmoediger/ ons te
gen te gaen; sp lachen/ wy betreuren ons ongeluck; sp nemen toe/ wy af.
So binden vrienden/ gehooz/ om ons te berderben/ by missen. De noot maect ons on-
geduldich/ onmachtich ons selben/ bzoutwen/ kinderen te helpen/ langer schot en lot te ber-
len/ die ons meest tegenloopen zjn rchck / weeldich / boelen onse smerte niet: dringhen ons
upt hupsen in camerē kelders/ onse erffenissen te moeten vercoopen/ sal dit se connen gaen
sullen niet puele beursen pdele herffenen maken? Daerom mijn Heeren boozpoint alle on-
heylē/ niet te doen dat u eedt/ trouwe / liefde tegen u Onderfaten bereyft/ dan salt u en ons
wel gaen. Daer toe God uwer aller herten wil betwercken. Soo sp het.

